

gače. Jaz stavim, da vi ne boste nikoli župan Mengiški, dokler se držite Dežmanovih grabelj.“

Možic izprazni kozarec in si naroči družega, kmetje pa gredó v pest se smejuje drug za drugim.

„Jaz pa vendar rečem“ — pravi ta junaški gosp. A. S. — „da za pijačo lahko dobim fantov, ki bi vas pretepli.“

„To ne bi bili fantje“ — je moj odgovor — „ampak lumpi. Ta vaša beseda je bila vrh tega zeló nepremišljena. V vašo čast bi jaz tudi rekel, da niste v stanu kaj takega storiti, toliko olikani ste že, če prav ste nemškutar.“

Možic kozarec izpije in gre, ločitev ni bila nič kaj prijazna. Tudi jaz grem, zdaj res v posteljo. V spanji pa se mi sanja o nemškutarjih, ki vkljub vinu in denarju pri poštenih kmetih nič ne premorejo. Kjer se ljudstvo zaveda, ni prostora več za nemškutarje.

Zjutraj me zbudi prijatelj ob osmih — pozna ura res, če spomladansko solnce kuka skozi okna. Vrag vedi, da sem tako dolgo in tako trdno spal! Popolnoma okrepcan vstanem in po prisrčnem slovesu od dragih mi prijateljev se napotim dalje. Kam? Človeka vleče srce vedno h kamenu, kjer je bil krščen. Hajdimo toraj v Vodice! Pa po katerem potu? Lepo je zdaj povsod, koder greš, tedaj idimo na okoli, saj do večera smo lahko v Medvodah, od koder nas potegne „črni dub“ v Ljubljano.

Od Mengša pelje cesta preko Most. Bog ne daj, da bi tu prašal po maslu! Tepen boš v sredi vasi in o poldne. Zakaj? Moščanom namreč nagajajo, da jim je nekdanj pes maslo snedel; da bi ga zopet ž njega spravili, so dali pèsa v prešo. Ne vem, so li Moščani sedaj še taki, a nekdanj so bili silno hudi, če je kdo po maslu prašal, in so pretepli celó samostanskega hlapca, ki je maslo pobiral. (Konec prih.)

Politične stvari.

Iz govora dr. Vošnjaka

ob shodu slovenskih volilcev v Žavcu. *)

Predmet dr. Vošnjakovega govora je bil pretres sedanje notranje in vnanje politike Avstrijske. Govornik se ozira na zgodovino zadnjih 10 let od 1867. leta, ko je privandrani tujec Beust ustvaril dualizem ter izročil Slovane nemško-liberalni in ogerski sili in s tem zakrivil vedno rastoče homatije, nemir in prepir, propad v gospodarstvenem oziru, hiranje in slabost celega cesarstva. Večina poslancev v državnem in v deželnih zborih je umetna, ker se ne naslanja na večino ljudstva; ona vse stori sedanji vladi na ljubo, ker vé, da s to vlado tudi ona pade. Volilni redi so vseskozi krivični in bi se morali pred vsem popraviti. Zakaj ima pri volitvah en grajščak, da le 100 gold. davka plača, toliko pravice, kakor 5 do 6000 kmečkih prebivalcev, ki morda 100.000 gold. in še več davka plačujejo? Na Štajarskem voli 220 velikih posestnikov 4 poslance v državni zbor, tedaj pride na 55 volilcev en poslanec, med tem, ko Celjski volilni okraj šteje nad 100.000 kmečkih prebivalcev, ki samo le enega poslanca volijo! Tudi mesta imajo večje volilne pravice, nego kmetje. Vsled tega je v državnem zboru le ena tretjina kmečkih poslancev, namesto da bi najmanj dve tretjini svojih poslancev imeli. Še posebno

*) O tem shodu Štajarskih Slovencev so „Novice“ na kratko že poročale, prinesó danes glavne točke tehtnega govora. Vred.

oškodovani pa so Slovani; če tudi so v večini v državi, vendar po sedanjem volilnem redu nikoli ne morejo priti do večine v državnem zboru. Nemško-liberalna stranka, katera že toliko let vlada, dobro čuti, da nima naravne podloge; ker pa si hoče ohraniti svoje gospodstvo, raji pušča v najmenitnejših vprašanjih vse Magjarom na ljubo, samo da še dalje more vladati. — Govornik se potem obrne do Avstro-ogerske pogodbe, katera se ima spet na 10 let skleniti in tako nadaljevati vse sedanje krivice, pa nam naložiti še večja bremena, nego smo jih dozdej prenašali. Leta 1867. je bilo sklenjeno, da plača za skupne stroške, to je, za armado in brodovje Avstrijska polovica 70% Oggerska pa le 30%, tedaj, če skupni stroški znašajo 120 milijonov gold., plačamo mi 84 milij. gold., Ogrji pa 36 milijonov gold. Dokazano je, da ta razmera ni pravična — pa bo le za naprej ostala. Tudi banka Dunajska se bode na pol Ogrom izročila, da z vsem tem še dalje na krmilu obdrži nemško-liberalno stranko, in da smo še dalje Slovani v Avstriji na steno pritiskani. — Isto neplodno in nesrečno roko ima nemško liberalna stranka v vseh notranjih vprašanjih. Že 4 leta teče posvetovanje o prenapredbi direktnih davkov, pa težko, da se v tem državnem zboru dožene, a gotovo ne bo olajšanje zemljiškega in hišnega posestnika. Uredovanje novega personalnega prihodninskega davka je dobra misel, a bati se je, da zadene tudi mnogo kmetskih posestnikov. Ker se misli stari prihodninski davek povsod odpraviti, bi se tudi pri zemljiškem davku morala odpisati tretjinska priklada, katera je pod imenom „prihodninskega davka“ leta 1849. bila naložena. Pa to se ne bo zgodilo, ampak namesti 26 $\frac{2}{3}$ % bi se le 2 $\frac{2}{3}$ % odpisalo. — Državni proračun kaže v vsakem letu primanjkanje od 30 do 40 milijonov gold., samo lani se je državni dolg pomnožil za 112 milij. gold., in pri vsem tem so se tudi državni dohodki zdatno povečali, a vse nič ne pomaga, ker so zdaj državni stroški že na 406 milij. gold. narastli. Kam gre toliko denarja? V prvi vrsti sta činž za državne dolgove in skupni stroški, potem pridejo stroški za notranjo upravo, za uradnike, katerim se je leta 1869. plača neprimerno povečala. Povsod preveč pisarije! Zlasti c. k. okrajni uradi v sedanji sestavi so odveč, ker župani in okrajni zastopi morajo največ njihovega dela, in to brezplačno, opravljati. — Silno stroškov je dalje za železnice, zdaj že 26 milij. gold. na leto. Zidalo se je mnogo prav nepotrebnih le zato, da so si podvzetniki, se ve da vsi privrženci vladajoče stranke, svoje žepe polnili. Tedaj nikjer prave varčnosti. Slab izgled države so posnemali deželni zbori, okrajni zastopi in občine. Priklade so vsled tega že tako narastle, da znašajo še enkrat toliko, kolikor direktni davki. Po takem potu ne moremo naprej iti, če ne, pridemo vsi na kant. Treba je, da se ljudstvo bolj zaveda svojih postavnih pravic, političnih in narodnih, potem pa da jih trdno brani. Res, da smo Slovani po volilnih redih silno prikrajšani, in da skoraj v nobenem zboru večine ne moremo dobiti, pa saj tega se držimo, kar nam gre po postavi! Kjer nam je poslanca voliti, izberimo si neodvisnega narodnega moža, naj nam se še tako ponuja kak c. k. okrajni glavar, ali kak širokoustni nemškutar. Člen 19. ustave nam daje popolno narodno ravnopravnost. Kdor sam ne brani svoje pravice, ta se ne sme pritoževati, ako se mu krati. — Govornik prestopi potem na Avstrijsko vnanjo politiko. Vsaka doba ima svoje ideje, katere težko, a vendar pridejo do zmage, naj se jim še tako ustavljajo posamezni ljudje. V sedanjem veku je prešinila ideja narodnosti vse omikane narode. Zedinila se je v malo letih Italija, potem Nemčija, in Rusija ravno tej ideji

ima zahvaliti svoje velikanske vspehe. V našem cesarstvu so zedinjeni oddelki največih treh Evropskih narodov, nemškega, slovanskega in romanskega, in zraven teh še magjarsko pleme. Narodne meje segajo na mnogo krajih ena globoko v drugo narodnost, Čehi molé globoko med Nemce, od katerih so od treh strani obdani; mi Slovenci se sicer neposrednje naslanjamo na ostale Jugoslovane, pa mejimo do Magjarov, Nemcev in Italijanov. Avstrija mora tedaj vsem narodom enako pravična mati biti, potem ostane krepka država in narodi bodo zadovoljni in srečni. Poslednji čas je, da naši vladajoči možje izpoznavajo to nalogo, ako nečejo cesarstva v največje nevarnosti pahniti. — Kakor notranja, je tudi vnanja politika bila jako nesrečna, odkar so krmilo v rokah imeli poprej nemški liberalci in zdaj Magjari. Mi Avstrijski Slovani ne zahtevamo, da bi Avstrija, kakor slovanska Rusija, bila naravnost v boj šla za zatiranje Slovanov v Turčiji, ker vemo, da to bi ne bilo po volji Magjarom, niti mnogim Nemcem ne, ki so naši sodeželani. To pa smemo po vsej pravici zahtevati, da Avstrija ne dela proti osvobojenju turških Slovanov v prid Turkom. Ko bi Avstrija v ta namen svoj meč proti Rusiji potegnila, tedaj bi Avstrijski Slovani (in to smo vsi slovanski poslanci v državnem zboru objavili), svojo pomoč odrekli, in Avstrija bi si s takim činom sama svoj grob kopala. — Govornik konečno razlaga težko stanje slovenskih poslancev v deželnem in državnem zboru, kjer jih je le mala peščica proti ogromni večini nasprotnikov. A to jih ne straši niti ne moti v njihovem delovanju. Vsak od nas lahko stopi z mirno vestjo pred narod, da je storil in se boril, kar je bilo v njegovi moči, za blagor domovine in naroda. Bodrilo in krepilo pa nas je prepričanje, da vsaka pravica mora konečno zmagati in da tudi mi Slovenci še bodemo gledali lepših in prijaznejših časov. Do tačas pa ostanemo stalni in složni, kakor dozdej in zmaga bo naša!

Naši dopisi.

Maribor 24. junija. (Slomšekova svečanost.) Kakor je od odbora izdani načrt naznanil, se je svečanost v slavo razkritja Slomškovega spomenika vršila v 3 glavnih delih. Prvi je bil cerkveni, obstoječ iz pridige in slovesne sv. maše, drugi strogo opravični nanašajoč se na denarstvene in poslovne zadeve spomenikove, in tretji veselilni, napravljen v veselje vseh častilcev nepozabljivega dobrotnika v duševnem in telesnem oziru Slovencev, našega Antona Slomškega. A le prvi del se je vršil tako, kakor je bil osnovan, drugi je moral popolno izostati, tretji pa se je obhajal v drugi obliki, kakor je bil odbor izprva namenil. Pridigoval je čez meje naše vladikovine kot izvrsten cerkven govornik znani gosp. kanonik Franc Kosár in v daljšem po vse mojsterskem govoru razlagal trojni napis na spomeniku: 1) „Dem Begründer des Bischofsitzes in Marburg“ (vstanovniku škofovskega sedeža v Mariboru), 2) „Egregio episcopo sanctae ecclesiae, optimo pastori“ (prežlahnemu škofu svete cerkve in najboljšemu pastirju) in 3) „Buditelju slovenskega naroda, pisatelju in pesniku postavili hvaležni Slovenci“. Prva točka je dala gosp. govorniku povod razložiti zgodovino vstanovitve škofovskega sedeža v Mariboru oziramo prenosa Lavantinske stolice iz Št. Andraža v Lavantinski dolini na Koroškem v Maribor in združba slovenskih prej Sekovskih dekanij na slovenskem Štajarskem z starejšim Lavantinskim delom te vladikovine. S živo in zgovorno besedo so se tu slikale ogromne težave in ovire, ki so se temu podvzetju nasproti stavile. Štirikrat je bilo to potrebno a silno težavno delo započeto,

in štirikrat je vstalo brezvspešno. Še le apostolski gorečnosti in prekomerni požrtvovalnosti našega Antona Martina Slomškega se je posrečilo blagodejno delo izpeljati. V dokaz drugi točki se je gosp. govornik skliceval na priznalne in hvalivne izjave najviših cerkvenih predstojnikov, ki so brž po smrti blazega vladike od vseh krajev škofijskemu kapitolu dohajale, in pa na vstanovitve raznih bratovščin in napravo mnogih misijonov v duševni korist njegovih ovčic. Tretji napis opravičujejo mnogobrojni duhovni, pedagogični in pesniški spisi našega škofa, kateri so mnogokrat, kakor v „Blaže in Nežica“, svojemu času za četrto stoletje naprej bili. Posebno povdarjala se je tudi ustanovitev družbe sv. Mohora za razširjevanje podučnih knjig med prostim ljudstvom, ki šteje zdaj 26 tisoč družbenikov. — Pridiga je bila najprej nemška in potem slovenska tako, da se je vse poglavitno v obeh deželnih jezikih poslušalcem razložilo. — Po pridigi je bila slovesna sveta maša, katero so služili častiti gospod stolni prošt Franc Zorčič. Skončala se je cela cerkvena svečanost z vzvišeno pesmijo „Te Deum“, kar je vse mogočni pevski zbor s korali povelical. Velika stolna cerkev je bila, kakor morebiti še nikoli, prek in prek napolnena s pobožnim občinstvom, med katerim smo videli mnogo odličnih narodnjakov iz Ljubljane, Koroškega, iz Gradca in iz raznih drugih krajev. — Druga točka, kakor tudi tretja, „beseda“ v čitalnici, se ni smela vršiti, ker je župan Mariborski izvršitev teh dveh točk s tem zabranil, daje sploh delovanje Mariborske čitalnice na dalje ustavil. Ravno ko so razni gostje v čitalnici pri obedu bili, je prinesel sluga mestnega urada ukaz velemožnega gospoda župana, da se mora vse zborovanje in razveseljevanje v čitalnici opustiti!! Tudi cerkveno svečanost je njegovo velemožje zabraniti hotelo, a dospela je prepoved nekaj prekasno, tako, da se svečanost brez velikega pohujšanja ljudstva ni mogla več ustaviti. — Namesti besede v čitalnici so se gostje — kar jih je še v Mariboru ostalo bilo — zvečer zbralo v dvorani in na vrtu Šramelnove gostilnice, kjer se je napivalo, pelo in godlo čez polnoči. Krepki glasovi milozvučnih slovenskih pesem, prepevanih od slavnoznanega pevskega zbora Ljubljanske čitalnice, so navduševali zbrane častilce neumrlega Slomškega, godba južne železnice pa je med petjem živahno godla raznovrstne lepe slovanske melodije in melodije iz Slomškovih pesmi, ki so globoko segale v srce zbranega občinstva. Med improviziranimi govori je posebno govor gosp. dr. Vošnjaka veliko veselosti izbudil. — Čestitek po telegramih je došlo iz vseh krajev od Inomosta, iz Vidma, iz Dunaja, iz Karlovca, Varaždina, Zagreba, Ljubljane, Celovca, Gorice itd. nad 27, ki so bili z veliko navdušenostjo sprejeti. In tako se gosp. Mariborski župan dr. Matej Reiser, c. k. notar, vendar ne more ponašati, da je nedolžno veselje Slovencev Mariborskih in od daleč došlih, ki so eno najsvetejših človeških dolžnosti izpolnevali, namreč dolžnost hvaležnosti do svojega dobrotnika, popolnoma vničil, akoravno se mu mora priznati, da je svoj namen precej dobro dosegel. Mi pa gosp. c. k. notarju, ki svoj kruh med Slovenci in od Slovencev služi, na vsa usta povemo to, da so Slovenci prestali in preživeli Hune in Avare in od stoletja do stoletja ponavljani zulum roparskih Turških čet, da pa pod starodavnim geslom: „vse za vero, dom in cesarja našega“ bomo tudi malenkostno iglično zbadanje tujih nam županov prenesli. Župani se menjajo, narod pa ostane!

V Gorici 23. jun. — Znan je pregovor, da se svet s prav pičlo modrostjo vlada. To ve marsikateri državnik. Ali — da se tudi časniki mnogokrat s pičlo modrostjo